

LIÊM, CHÍNH - PHẨM CHẤT QUAN TRỌNG HÀNG ĐẦU CỦA CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

★ PGS, TS NGUYỄN MINH TUẤN

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

★ TS NGUYỄN THỊ THÙY LINH

Học viện Chính trị khu vực I

● **Tóm tắt:** *Liêm, chính là nội dung trong đức “cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư” theo tư tưởng Hồ Chí Minh. Việc nhận thức đầy đủ, đúng đắn và thực hiện có hiệu quả những chuẩn mực đạo đức của cán bộ, đảng viên theo quy định của Đảng gắn với học tập, làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh hiện nay rất quan trọng và cần thiết. Bài viết góp phần làm rõ thêm vấn đề liêm, chính theo tư tưởng Hồ Chí Minh và đề xuất những giải pháp rèn luyện các đức tính này trong cán bộ, đảng viên hiện nay.*

● **Từ khóa:** *liêm; chính; phẩm chất; cán bộ; đảng viên; Hồ Chí Minh.*

1. Mở đầu

Thực hiện Kết luận số 21-KL/TW ngày 25-10-2021 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về *đẩy mạnh xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị; kiên quyết ngăn chặn, đẩy lùi, xử lý nghiêm cán bộ, đảng viên suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”*, ngày 9-5-2024, Bộ Chính trị ban hành Quy định số 144-QĐ/TW về *chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới*. Theo đó, “cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư” là một trong năm điều của Quy định đó.

2. Liêm, chính trong đức cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư được Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm

Từ năm 1927, khi Đảng chưa ra đời, nhằm đào tạo thế hệ những người cộng sản đầu tiên ở nước ta, lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc viết cuốn *Đường cách mệnh*, trong đó nội dung đầu tiên

nói đến tư cách của người cách mạng. Năm 1946, khi chính quyền cách mạng non trẻ vừa mới ra đời, Người viết những bức thư gửi các đồng chí Nghệ An, gửi các đồng chí Bắc Bộ và gửi các đồng chí Trung Bộ yêu cầu phải giữ vững tư cách người cách mạng. Và trong suốt thời kỳ giữ trọng trách là Chủ tịch nước - người đứng đầu đất nước, cho đến lúc đi xa, Người căn dặn “phải thâm nhuần đạo đức cách mạng”⁽¹⁾, thật sự “cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư”⁽²⁾.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập và thực thi khá hoàn thiện lý luận về liêm, chính từ khái niệm, vai trò, nội dung và phương thức giáo dục, rèn luyện đức *liêm, chính* trong những chuẩn mực về đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên

Thứ nhất, về khái niệm đạo đức cách mạng và “liêm, chính trong đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên, theo Hồ Chí Minh: “Đạo đức cách mạng có thể nói tóm tắt là: *Nhận rõ phải,*

trái. Giữ vững lập trường. Tận trung với nước. Tận hiếu với dân”⁽³⁾.

Đạo đức cách mạng thực chất là những đức tính: cần, kiệm, liêm, chính. Theo đó, người có đức “LIÊM là không tham địa vị. Không tham tiền tài. Không tham sung sướng. Không ham người tăng bốc mình. Vì vậy mà quang minh chính đại, không bao giờ hủ hóa”⁽⁴⁾.

Kẻ BẤT LIÊM được Hồ Chí Minh ví như người mắc bệnh - “*Bệnh tham lam* - Những người mắc phải bệnh này thì đặt lợi ích của mình lên trên lợi ích của Đảng, của dân tộc, do đó mà chỉ “tự tư tự lợi”. Dùng của công làm việc tư. Dựa vào thế lực của Đảng để theo đuổi mục đích riêng của mình. Sinh hoạt xa hoa, tiêu xài bừa bãi. Tiền bạc đó ở đâu ra? Không xoay của Đảng thì xoay của đồng bào. Thậm chí làm chợ đen buôn lậu. Không sợ mất thanh danh của Đảng, không sợ mất danh giá của mình”⁽⁵⁾.

Thứ hai, về nội dung của đạo đức cách mạng và liêm, chính trong đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên

Trong tác phẩm *Đời sống mới* (năm 1947), Người viết: “Những người trong các công sở đều có nhiều hoặc ít quyền hành. Nếu không giữ đúng Cần, Kiệm, Liêm, Chính thì dễ trở nên hủ bại, biến thành sâu mọt của dân”⁽⁶⁾.

Theo Hồ Chí Minh, “*Liêm* - Những người ở các công sở, từ làng cho đến Chính phủ, trung ương, đều dễ tìm dịp phát tài, hoặc xoay tiền của Chính phủ, hoặc khoét đục nhân dân. Đến khi lộ ra, bị phạt, thì mất hết cả danh giá, mà của phi nghĩa đó cũng không được hưởng. Vì vậy, những người trong công sở, phải lấy chữ *Liêm* làm đầu. *Chính* - Mình là người làm việc công, phải có công tâm, công đức. Chớ đem của công dùng vào việc tư. Chớ đem người tư làm việc công. Việc gì cũng phải công bình, chính trực, không nên vì tư ân, tư huệ, hoặc tư thù, tư oán. Mình

có quyền dùng người thì phải dùng những người tài năng, làm được việc. Chớ vì bà con, bầu bạn, mà kéo vào chức nọ chức kia. Chớ vì sợ mất địa vị mà dìm những kẻ có tài năng hơn mình. Phải trung thành với Chính phủ, với đồng bào. Chớ lên mặt làm quan cách mệnh”⁽⁷⁾; “*Đạo đức cách mạng* là vô luận trong hoàn cảnh nào, người đảng viên cũng phải đặt *lợi ích của Đảng lên trên hết*. Nếu khi lợi ích của Đảng và lợi ích của cá nhân mâu thuẫn với nhau, thì lợi ích cá nhân phải tuyệt đối phục tùng lợi ích của Đảng”⁽⁸⁾.

Thứ ba, về vai trò của đạo đức cách mạng và liêm, chính trong đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên

Chú tịch Hồ Chí Minh đã ví: “Cũng như sông thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân”⁽⁹⁾.

Người phân tích rất cụ thể: “Làm cách mạng để cải tạo xã hội cũ thành xã hội mới là một sự nghiệp rất vẻ vang, nhưng nó cũng là một nhiệm vụ rất nặng nề, một cuộc đấu tranh rất phức tạp, lâu dài, gian khổ. Sức có mạnh mới gánh được nặng và đi được xa. Người cách mạng phải có *đạo đức cách mạng* làm nền tảng, mới hoàn thành được nhiệm vụ cách mạng vẻ vang”⁽¹⁰⁾. Vì vậy, “Có đạo đức cách mạng thì khi gặp khó khăn gian khổ, thất bại, cũng không sợ sệt, rụt rè, lùi bước. Vì lợi ích chung của Đảng, của cách mạng, của giai cấp, của dân tộc và của loài người mà không ngần ngại hy sinh tất cả lợi ích riêng của cá nhân mình. Khi cần, thì sẵn sàng hy sinh cả tính mạng của mình cũng không tiếc. Đó là biểu hiện rất rõ rệt, rất cao quý của đạo đức cách mạng...”⁽¹¹⁾.

Đức cần, kiệm, liêm, chính được ví như “Trời có bốn mùa: Xuân, Hạ, Thu, Đông. Đất có bốn

phương: Đông, Tây, Nam, Bắc. Người có bốn đức: Cần, Kiệm, Liêm, Chính. Thiếu một mùa, thì không thành trời. Thiếu một phương, thì không thành đất. Thiếu một đức, thì không thành người”⁽¹²⁾.

Thứ tư, về đặc điểm của đạo đức cách mạng và liêm, chính trong đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên

Đạo đức là một hình thái ý thức xã hội - một phạm trù lịch sử nên quan niệm về nội dung đạo đức phụ thuộc vào tồn tại xã hội và có thể bổ sung, hoàn thiện trong hoàn cảnh lịch sử cụ thể. Vậy, đạo đức cách mạng là “đạo đức mới” của cán bộ trong chế độ xã hội mới, của chính quyền mới phục vụ nhân dân, là công bộc của dân. Đạo đức cách mạng kế thừa triệt để những đức tính tốt đẹp của đạo đức truyền thống, tiếp thu tinh hoa đạo đức tốt đẹp của thế giới, đặc biệt là những giá trị mới về đạo đức của người cộng sản, qua con đường giáo dục, học tập và rèn luyện mà hình thành.

Đối với mỗi cá nhân, ý thức và hành vi đạo đức mang tính tự giác, chủ yếu xuất phát từ nhu cầu bên trong (bổn phận), đồng thời chịu tác động của dư luận xã hội. Trong xã hội có giai cấp, đạo đức xã hội cũng có tính giai cấp; tức là sự chi phối của ý thức hệ, của chuẩn mực đạo đức mới của giai cấp thống trị đối với xã hội cũng có thể làm thay đổi từng bước những chuẩn mực xã hội theo hướng tích cực hoặc tiêu cực, trừ những giá trị mang tính truyền thống, trường tồn, rất khó thay đổi.

Chuẩn mực đạo đức xã hội và chuẩn mực đạo đức cách mạng chi phối hành động của cán bộ, đảng viên. Vậy nên, chỉ có tự giác thực hiện, nếu chưa hoàn thiện thì tự phê bình, tiếp thu phê bình, tự soi, tự sửa của mỗi người thì cách ứng xử theo chuẩn mực đạo đức mới vững chắc. Hồ Chí Minh cảnh báo: “Một dân tộc, một đảng và

mỗi con người, ngày hôm qua là vĩ đại, có sức hấp dẫn lớn, không nhất định hôm nay và ngày mai vẫn được mọi người yêu mến và ca ngợi, nếu lòng dạ không còn trong sáng nữa, nếu sa vào chủ nghĩa cá nhân”⁽¹³⁾.

Đạo đức thể hiện rõ nhất ở tinh thần hướng thiện, sự quan tâm của con người với con người và trách nhiệm với cộng đồng. Đạo đức được hình thành qua quá trình lâu dài, là kết quả của sự giáo dục ở gia đình, cơ quan tổ chức, xã hội và ý thức rèn luyện của mỗi cá nhân. Vì vậy, đạo đức không tỷ lệ thuận với trình độ học vấn, cán bộ giữ chức vụ cao hay thấp. Nếu chỉ một chút mất kiểm soát, thiếu rèn luyện thì có thể trở thành kẻ suy thoái đạo đức rất nhanh chóng. “Chủ nghĩa cá nhân là một thứ rất gian xảo, xảo quyệt; nó khéo dỗ dành người ta đi xuống dốc. Mà ai cũng biết rằng xuống dốc thì dễ hơn lên dốc. Vì thế mà càng nguy hiểm”⁽¹⁴⁾.

Thứ năm, về giáo dục đạo đức cách mạng và liêm, chính trong đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên

Trong một cuộc nói chuyện chân tình với các cán bộ, Chủ tịch Hồ Chí Minh hỏi: “Các chú có biết nhân dân ta sống với nhau như thế nào không? Một đồng chí trả lời: Thưa Bác, nhân dân ta có câu “Tối lửa tắt đèn có nhau”. Bác nói: “Đúng là như vậy! Nhân dân ta từ lâu đã sống với nhau có tình có nghĩa như thế. Từ khi có Đảng lãnh đạo và giáo dục, tình nghĩa ấy càng cao đẹp hơn, trở thành tình nghĩa đồng bào, đồng chí, tình nghĩa năm châu bốn biển một nhà. Hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin là phải sống với nhau cho có tình có nghĩa. Nếu thuộc bao nhiêu sách mà sống không có tình có nghĩa thì sao gọi là hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin được”⁽¹⁵⁾.

Cán bộ, đảng viên phải làm gương trước quần chúng, cán bộ cấp trên phải làm gương cho cấp dưới, một tấm gương sống còn có giá trị hơn

một trăm bài diễn văn tuyên truyền⁽¹⁶⁾. “Trước mặt quần chúng, không phải ta cứ viết lên trán chữ “cộng sản” mà ta được họ yêu mến. Quần chúng chỉ yêu mến những người có tư cách, đạo đức. Muốn hướng dẫn nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước”⁽¹⁷⁾.

Thứ sáu, về phương thức rèn luyện đạo đức cách mạng và liêm, chính trong đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên

Con đường tốt nhất, bền vững nhất là tự rèn luyện đạo đức. Trong *Bài nói chuyện với cán bộ tỉnh Thanh Hóa* ngày 20-2-1947, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ:

“1- *Mình đối với mình*: Đừng tự mãn, tự túc; nếu tự mãn, tự túc thì không tiến bộ. Phải tìm học hỏi cầu tiến bộ. Đừng kiêu ngạo, học lấy điều hay của người ta. Phải siêng năng, tiết kiệm.

2- *Đối với đồng chí mình phải thế nào?* Thân ái với nhau, nhưng không che đậy những điều dở. Học cái hay, sửa chữa cái dở. Không nên tranh giành ảnh hưởng của nhau. Không nên ghen ghét đố kỵ và khinh kẻ không bằng mình. Bỏ lối hiếu danh, hiếu vị...

3- *Đối với công việc phải thế nào?* Trước hết, phải nghĩ cho kỹ, có việc làm trước mắt thành công nhưng thất bại về sau. Có việc địa phương này làm có lợi nhưng hại cho địa phương khác. Những cái như thế phải tránh...

4- *Đối với nhân dân*: Phải nhớ đoàn thể làm việc cho dân, Đoàn thể mình mạnh hay yếu là ở dân. Dân nghe theo là mình mạnh. Hiểu nguyện vọng của dân, sự cực khổ của dân. Hiểu tâm lý của dân, học sáng kiến của dân. Nhưng có những việc dân không muốn làm mà phải làm như tản cư, nộp thuế, những việc ấy phải giải thích cho dân rõ. Phải tôn kính dân, phải làm gương cho dân tin, muốn cho dân tin, phải làm gương cho dân. Muốn cho dân phục phải được dân tin, muốn cho dân tin phải thanh khiết.

5- *Đối với Đoàn thể*: Trước hết mình vào đoàn thể nào phải hiểu rõ đoàn thể ấy là gì? Vào làm gì? Mỗi đoàn thể phải vì dân vì nước. Khi vào Đoàn thể, tự do cá nhân phải bỏ. Phải tuyệt đối phục tùng mệnh lệnh của Đoàn thể. Phải tuyệt đối trung thành. Khi bình thời phải hết sức làm việc. Khi hiểm nguy phải hy sinh vì Đoàn thể. Hy sinh tính mạng, lợi quyền, giữ danh giá của Đoàn thể. Muốn giữ danh giá của Đoàn thể phải giữ danh giá mình. Không được báo cáo láo như: Làm thành một việc thì phóng đại, thất bại thì giấu đi”⁽¹⁸⁾.

Việc giữ gìn nhân cách, phẩm chất đạo đức cách mạng trước hết phải là của chính mỗi cán bộ, đảng viên. Như Hồ Chí Minh viết trong bài *Đạo đức cách mạng*: “Đạo đức cách mạng không phải trên trời sa xuống. Nó do đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hằng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong”⁽¹⁹⁾.

Với phương châm “*nói đi đôi với làm*”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã thực hành những chuẩn mực đạo đức cách mạng, trong đó có đức liêm chính mẫu mực nhất mà toàn Đảng, toàn dân vô cùng khâm phục, đã và đang tích cực học tập, noi theo.

Hồ Chí Minh không chỉ nói nhiều về đạo đức của người cách mạng mà bản thân cuộc đời và sự nghiệp của Người là tấm gương đạo đức cách mạng trong sáng và cao đẹp. Vì vậy, mỗi cán bộ, đảng viên không những phải thường xuyên học tập đạo đức Hồ Chí Minh mà cần nhận thức rằng, đạo đức của Người không phải là cái gì cao siêu, xa vời, chỉ để chiêm ngưỡng, ca ngợi mà đạo đức đó rất thiết thực, cụ thể, mọi người đều có thể học tập và làm theo.

3. Quan điểm của Đảng về chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới

Quy định số 144-QĐ/TW ngày 9-5-2024 của Bộ Chính trị về *chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới* đã quán triệt sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức cách mạng. “Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư” trở thành một trong năm điều quy định về chuẩn mực đạo đức cách mạng của đảng viên trong giai đoạn mới:

“1. Tâm huyết, trách nhiệm, dấn thân, nỗ lực hoàn thành tốt nhất nhiệm vụ được giao, có ý chí, quyết tâm thực hiện thắng lợi công cuộc đổi mới do Đảng lãnh đạo, góp phần xây dựng đất nước giàu mạnh, phồn vinh, văn minh, hạnh phúc.

2. Quản lý, sử dụng tài sản công đúng mục đích, đúng quy định; tiết kiệm và hiệu quả; không xa hoa, lãng phí thời gian, tiền bạc, công sức và các nguồn lực vật chất khác của tập thể và cá nhân.

3. Trong sạch, không tham ô, tham nhũng, tiêu cực, không gây phiền hà, sách nhiễu. Chủ động phòng ngừa, đấu tranh ngăn chặn tham nhũng, tiêu cực, suy thoái về tư tưởng, chính trị, đạo đức, lối sống, chủ nghĩa cá nhân, lợi ích nhóm, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ.

4. Trung thực, thẳng thắn, khách quan, công tâm, tích cực đấu tranh tự phê bình và phê bình, không giấu khuyết điểm, không nói sai sự thật; thấy đúng phải bảo vệ, thấy sai phải đấu tranh.

5. Nêu cao lòng tự trọng, danh dự, không cơ hội chính trị, tham vọng quyền lực, giữ gìn phẩm giá của người cán bộ, đảng viên, không để tác động lôi kéo, cám dỗ tiêu cực. Không để gia đình, người thân và người khác lợi dụng chức vụ, vị trí công tác để trục lợi; bảo vệ uy tín, danh dự của bản thân và tổ chức đảng. Thực hiện văn hóa từ chức khi không đủ khả năng, uy tín”⁽²⁰⁾.

Nhất quán theo tư tưởng Hồ Chí Minh, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng giải thích

ngắn gọn: “*Liêm*: Là thanh liêm, giữ liêm si, danh dự, trong sạch, trong sáng. *Chính*: Là chính trực, ngay thẳng, khẳng khái, không quy lụy, cúi lòn, giữ sĩ khí của một người quân tử, chính khách”⁽²¹⁾.

4. Giải pháp rèn luyện đức liêm, chính trong đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên hiện nay

Trước hết, mỗi cấp ủy đảng, đảng viên phải nâng cao nhận thức và ý thức rèn luyện đạo đức cách mạng, trong đó có rèn luyện, giữ gìn phẩm chất đạo đức *liêm, chính* theo tư tưởng Hồ Chí Minh và quy định của Đảng, nhất là đối với cán bộ, đảng viên đương chức. Chỉ khi nào mỗi cán bộ, đảng viên thực sự coi trọng danh dự, “tự soi, tự sửa”, biết xấu hổ khi bản thân và người thân tham nhũng, lãng phí thì khi đó liêm, chính sẽ trở thành nét văn hóa ứng xử hằng ngày của mình.

Các cấp ủy, tổ chức đảng có vai trò đặc biệt quan trọng trong giáo dục, rèn luyện, kiểm tra, giám sát và xử lý những hành vi vi phạm đạo đức của cán bộ, đảng viên. Quá trình hình thành phẩm chất đạo đức của mỗi con người là rất lâu dài, do vậy phải kiên quyết, kiên trì và thường xuyên giáo dục, rèn luyện đạo đức đối với đảng viên mỗi cấp ủy, tổ chức đảng. Duy trì và thực hiện nghiêm các nguyên tắc sinh hoạt đảng, nhất là nguyên tắc tập trung dân chủ, tự phê bình và phê bình thường xuyên có hiệu quả vì sự tiến bộ của mỗi đảng viên và sự trong sạch, vững mạnh của tổ chức.

Gia đình, dòng họ, người thân cũng giữ vai trò quan trọng trong việc giữ gìn liêm, chính của mỗi cán bộ, đảng viên, nhất là đảng viên là cán bộ, công chức, giữ chức vụ lãnh đạo, quản lý trong các cơ quan, tổ chức của hệ thống chính trị. Việc chú trọng giáo dục truyền thống gia đình, dòng họ, sự khích lệ, động viên từ bạn bè,

người thân, đặc biệt là kiên trì đấu tranh loại bỏ tư duy “một người làm quan, cả họ được nhờ” cũng góp phần quan trọng để cán bộ thực sự khách quan, công tâm, vô tư trong công việc, tránh những sai phạm đáng tiếc như đã xảy ra ở nhiều cán bộ, kể cả cán bộ cấp cao trong thời gian qua.

Phải phát huy mạnh mẽ vai trò của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội, nhân dân, báo chí, truyền thông trong việc tuyên truyền, tôn vinh những gương điển hình tiên tiến, cán bộ liêm khiết, có nhiều cống hiến, phê phán những hành vi vi phạm đạo đức cách mạng, những biểu hiện bất liêm trong các cơ quan, tổ chức của hệ thống chính trị hiện nay.

Giáo dục đạo đức phải được thực hiện đồng bộ với việc hoàn thiện và thực thi pháp luật. Khi đã có luật pháp, chế tài thì phải nghiêm khắc trừng trị những kẻ *bất liêm, bất chính* theo nguyên tắc “không có vùng cấm”, “không có ngoại lệ”, “không có hạ cánh an toàn”. Tham nhũng - điều mà Hồ Chí Minh coi là “xấu xa nhất, tội lỗi, đê tiện nhất trong xã hội”⁽²²⁾ - phải bị coi là “giặc nội xâm”. Cuộc chiến chống “giặc nội xâm” tất yếu phải là cuộc đấu tranh “sinh tử”, phải kiên quyết, kiên trì, không ngừng, không nghỉ.

5. Kết luận

Liêm, chính là phẩm chất đạo đức quan trọng hàng đầu của mỗi cán bộ, đảng viên, đúng như phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Hội nghị sơ kết một năm hoạt động của Ban Chỉ đạo cấp tỉnh về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, tháng 6-2023: “phải tiếp tục chỉ đạo nâng cao hơn nữa trách nhiệm của cấp ủy đảng, tính tiên phong, gương mẫu, kiên trì xây dựng văn hóa liêm chính của cán bộ, đảng viên”⁽²³⁾. “Phải kiên trì giáo dục, rèn luyện cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức về đức tính liêm

kiết, chính trực; xây dựng văn hóa liêm chính, không tham nhũng, tiêu cực”⁽²⁴⁾ và phải “kiên trì rèn luyện đức tính liêm khiết, xây dựng văn hóa tiết kiệm, không tham nhũng trong cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức... trọng liêm sỉ, danh dự, biết xấu hổ khi bản thân và người thân tham nhũng, lãng phí”⁽²⁵⁾, thực hiện tốt lời dạy của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Những người trong công sở phải lấy chữ *Liêm* làm đầu”⁽²⁶⁾ □

Ngày nhận bài: 30-8-2024; Ngày bình duyệt: 26-10-2024; Ngày duyệt đăng: 24-12-2024.

Email tác giả: nguyenminhtuanxddd@gmail.com

(1) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.12, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, 2011, tr.530.

(2), (16) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.1, Sdd, tr.XXVI, 284.

(3) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.9, Sdd, tr.354.

(4), (5), (6), (7), (9), (18), (26) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.5, Sdd, tr.292, 295, 122, 123, 292, 68-69, 123.

(8), (10), (11), (14), (19) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.11, Sdd, tr.607, 601, 602, 602, 612.

(12), (17) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.6, Sdd, tr.117, 16.

(13), (15) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.15, Sdd, tr.672, 668.

(20) Điều 3, Quy định số 144-QĐ/TW ngày 9-5-2024 của Bộ Chính trị về chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới.

(21), (24), (25) Nguyễn Phú Trọng: *Kiên quyết, kiên trì đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực góp phần xây dựng Đảng và Nhà nước ta ngày càng trong sạch, vững mạnh*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2023, tr.401, 44, 80.

(22) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.14, Sdd, tr.141.

(23) Phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Hội nghị sơ kết 1 năm hoạt động của Ban Chỉ đạo phòng, chống tham nhũng, tiêu cực cấp tỉnh, <https://xaydungchinhhsach.chinhphu.vn>, ngày 19-6-2023.